



KIRGIZİSTAN'DA EĞİTİMİN TEMEL PROBLEMLERİ VE ÖĞRETMENLERİN HİZMET İÇİ EĞİTİM İHTİYACI*

Prof. Dr. Mehmet ŞİŞMAN

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 26480 Meşelik, Eskişehir/Türkiye
E-mail: msisman@ogu.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Asım ARI

Kırgızistan Türkiye "Manas" Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Bişkek/Kırgızistan
E-mail: ari@ogu.edu.tr

Özet

Kırgızistan'da eğitimle ilgili çeşitli problemler, Sovyetler Birliği sonrasında da devam etmektedir. Başlıca problem alanları, yönetim, insan kaynakları, finansman, alt yapı, eğitim programları, öğretim yöntemleri, bilgi ve teknoloji olmak üzere çeşitli başlıklar altında toplanabilir. Ancak eğitimde en önemli unsur, insan kaynağı olup öncelikle öğretmenlerin yeterliklerinin belirlenmesi ve ihtiyaç duydukları eğitim konularının tespit edilmesi gereklidir. Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin öncelikli olarak öğrenme ihtiyacı duydukları hizmet içi eğitim alanlarını belirlemektir. Kırgızistan'da 2137 okul ve bu okullarda görev yapan 74 186 öğretmen vardır. Bu çalışmada, Bişkek'te bulunan okullar arasından tesadüfi yöntemle 15 okul örneklem olarak seçilmiş ve bu okullardaki 304 öğretmene anket uygulanmıştır. Verilerin değerlendirilmesi için frekans (f) ve yüzde (%) oranları hesaplanmıştır. Anketten elde edilen veriler analiz edilerek en yüksek oranda ihtiyaç duyulan hizmet içi eğitim konuları belirlenmiştir. En yüksek oranda talep edilen hizmet içi eğitim konuları arasında, "öğrenci gelişimi ve öğrenciye rehberlik", "alanla ilgili gelişmeler", "öğrenme öğretme süreci (ders planı, öğrenme ortamı düzenleme, öğretim strateji ve teknikleri...)" gibi konular yer almaktadır. Araştırma bulgularının, öğretmenlere dönük daha etkili hizmet içi eğitim programlarının hazırlanmasına katkı sağlaması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hizmet içi eğitim, öğretmen yetiştirme, Kırgızistan eğitim sorunları.

* 6. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi'nde (2008, Calalabat-KIRGIZİSTAN) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

FUNDEMANTEL PROBLEMS OF KYRGYZ EDUCATION SYSTEM AND IN SERVICE TRAINING NECESSITIES OF TEACHERS

Abstract

Some educational problems go on after the Soviet Union in Kyrgyz Republic. Scopes of basic problems are administration, human source, financing, construction, curriculum, teaching methods, knowledge and technology. However, the most important thing is human source in education, and primarily it is necessary to determine that teachers' adequacy. This study's aim is determine that teacher' needed scopes of training for teacher. There are 2137 schools and 74186 teachers in Kyrgyz. In this study, 15 schools were selected randomly in Bishkek and the questionnaire was conducted to 304 teachers who work in these schools. To analyzing the variables computed frequency and percentage. Dates were analyzed and most needed educational scopes were determined. Some most needed area are "students' development and guiding", "improvements in teachers' scope", "progress of learning and teaching (curriculum, to prepare of learning environment, teaching strategy and methods...)". It is hopped outputs of this study can contribute for preparing progress of curriculum of training for teachers.

Key Words: teacher training, teacher education, educational problems in Kyrgyz Republic.

Kırgızistan'da Eğitimle İlgili Temel Problemler

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra, Orta Asya'daki diğer Türk Cumhuriyetlerinde olduğu gibi Kırgızistan'da da önceden var olan kimi ekonomik, politik, sosyal, kültürel sorunlarla birlikte eğitimle ilgili problemler de belirgin bir biçimde varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Kırgızistan, bu geçiş sürecinin problemlerini bütün alanlarda yaşamaktadır. Sosyal problemler içinde yer alan alanlardan biri de eğitimdir. Yakın zamanlarda bazı kuruluşlar (Dünya Bankası, Aga Khan Vakfı, Soros Vakfı, UNICEF, UNESCO, vd.) ve araştırmacılar tarafından Orta Asya ve bu bağlamda Kırgızistan'da eğitim konusuyla ilgili bazı projeler ve araştırmalar yapılmış, raporlar hazırlanmıştır. Hazırlanan raporlara göre, halen Kırgızistan'da her kademedeki eğitimden yararlanma konusunda bazı problemler bulunduğu; eğitimin, insanların ve ülkenin beklentilerini karşılamaktan oldukça uzak olduğu görülmektedir (Open Society Institute, 2002; Asian Development Bank, 2003; Heyneman ve DeYung, 2004; UNESCO, 2005; Silova ve Diğerleri, 2007; Joldoshalieva, 2007). Hazırlanan raporlar ve yapılan araştırmalar incelendiğinde genel olarak Kırgız eğitim sistemiyle ilgili olarak öne çıkan bazı problem alanları, ana başlıklar altında aşağıda kısaca özetlenmiştir (Şişman ve Boobekova; 2004; Şişman, 2004; Şişman, 2005).

Eğitimin Yönetimi ve İnsan Kaynağı

Eğitimle ilgili bakanlığın adı, Kırgız Cumhuriyeti Eğitim ve Kültür Bakanlığı'dır. Kırgızistan'da ilk ve ortaöğretimde yerleşme kabul görmesine karşılık eğitim sistemi oldukça merkeziyetçi olarak teşkilatlanmıştır. Eğitim-öğretim kurumları da merkeziyetçi bir yönetim anlayışıyla oldukça bürokratik ve otoriter bir şekilde yönetilmektedir. Okullarda yönetici olarak okul müdürleri vardır. Her ne kadar ilk ve ortaöğretimde yerel yönetimler (oblast ve rayon) güçlendirilmeye çalışmakta ise de eğitimde genel olarak merkeziyetçi yönetim ve planlama anlayışı hâkimdir. Bakanlık, eğitim programlarının ve ulusal standartların geliştirilmesinden, eğitim politikalarının

oluşturulmasından ve diplomaya dönük sınavlardan sorumludur (Joldoshalieva, 2007). Eğitimde değişim adına bir takım yasal düzenlemeler yapılmıştır. Eğitimden yararlanma konusunda ve eğitimin kalitesi yönünden bölgeler ve bireyler arası eşitsizlikler oldukça fazladır. Eğitim alanında kaynak ayırma ve kullanmada öncelikler belirlenmemiştir. Merkezi bir öğrenci seçme ve değerlendirme sistemi kurumsallaşmamıştır.

Eğitimle ilgili yönetim ve iyileştirme sürecinde sivil destek ve katılım yetersizdir. Yönetimde kararlara katılma söz konusu değildir. Üst yönetimler, genel olarak emir verici ve kontrol edici konumunda olup teknik bilgi, organizasyon ve yönetim becerileri yönünden yetersizdir. Alt kademe yöneticileri ve yerel yönetimler, çeşitli yönlerden yetki devrine hazır değildir. Kısaca, eğitimin organizasyonu ve yönetimi yönünden eski sistemden kalma kurumlar, süreçler, tutumlar ve alışkanlıklar devam etmekte olup bunlar, aynı zamanda gelişme ve değişmeye karşı da engel oluşturmaktadır. Mevcut yapı içinde gerçekleştirilmek istenen değişimlerin amacına ulaşması oldukça güç görülmektedir. Zira değişim, sosyal sistemin bütün boyutlarını kapsayan bir süreç olup bu konuda her kademedeki yöneticilerin liderlik rolü üstlenmesi gerekmekte, öncelikle zihni bir dönüşüm gerekmektedir.

Finansman, Fiziki ve Teknolojik Alt Yapı

Okulların fiziki alt yapıları, okul binaları oldukça eskidir. Binaların bakım ve onarımı konusunda merkezi bütçeden yeterli kaynak ayrılamamaktadır. Öğretmen maaşları dışında eğitimin diğer kaynakları, aile ve toplumca karşılanmaktadır. Teknolojik alt yapı yetersiz olup eğitim-öğretimde bilgisayardan yararlanma düzeyi düşüktür. Eğitimin finansmanı için merkezi ve yerel yönetimler tarafından ayrılan parasal kaynaklar yetersizdir. Bu durum, okulları başka arayışlara sevk etmektedir. Yasal açıdan parasız olan eğitim hizmeti, toplumdaki velilerden ve öğrencilerden çeşitli adlar altında alınan paralarla gayri meşru olarak paralı hale gelmektedir. Kurumlarda etkili bir bilgi ve veri yönetim sistemi ve kurumlar arası işbirliği yoktur. Kurumlar arası bilgi ağları kurulamamıştır. Okullardaki kütüphane ve yayınlar yetersizdir. Öğretim teknolojileri oldukça eskidir. Eğitim sürecinde ve eğitim kademeleri arası geçişte rüşvet ve kayırmacılık önemli bir sorundur. Bu durumun, eğitim kurumlarının verdiği diplomaların geçerliliğinin tartışılır hale gelmesine neden olduğu; Kırgızistan eğitim sisteminin uluslararası saygınlığına zarar verdiği söylenebilir.

Eğitim Programları ve Öğrenme-Öğretme Süreci

Eğitim programları, merkeziyetçi olarak hazırlanmaktadır. Program hazırlama ve geliştirme sürecinde katılım yoktur. Eğitim programları, ağırlıklı olarak ansiklopedik bilgiyi aktarmaya ve ezberlemeye dayanmaktadır. Programlar, uygulamadan ve çağdaş gelişmelerden uzak, oldukça teorik ve modası geçmiştir. Programlar, öğrenmeyi değil öğretmeyi vurgulamaktadır. Oysa çağdaş yaklaşımlarda vurgulanan, “öğretme” değil “öğrenme” olup öğrenci merkezli eğitim öne çıkmaktadır. Programlar, bilgiyi ezberlemeye dayalı olup öğrencilere eleştirel ve analitik düşünme, kendine güven, problem çözme becerilerini kazandırmaktan oldukça uzaktır. Program değerlendirme ve geliştirme süreci, çağdaş gelişmelerin gerisindedir. Ders kitapları, içerik ve şekil olarak kalitesizdir. Okullar, değişen ekonominin ve işgücü piyasasının beklentilerini karşılayacak niteliklere sahip insan gücü yetiştirmekten uzaktır. Çeşitli nedenlere bağlı olarak her kademedeki okullara kayıtlı bir düşüş yaşanmakta, okula devamsızlık ve okulu terk oranları artmaktadır. Bunun en önemli nedenlerinden biri de ekonomik yetersizliklerdir.

Her kademedeki eğitim programlarının ve ders kitaplarının güncellenmesi, programlarla istihdam arasındaki ilişkilerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Eğitimde kalite standartlarını belirlemek, kalite güvence sistemini kurmak, kaliteyle ilgili kurum ve kuruluşların görev tanımlarını yapmak gerekmektedir. Bunun için iç ve dış değerlendirme yoluyla programların değerlendirilmesini sağlamak ve geliştirmek gerekmektedir.

Okullarda uygulanan öğretim yöntemleri çok eskidir. Geçmiş dönemden kalma kimi uygulama ve alışkanlıklar devam etmektedir. Öğretmen merkezli, bilgiyi aktarmaya dayalı eğitim ve öğretim süreci, varlığını sürdürmektedir. Öğrenciler arasında grup çalışması, proje geliştirme, birlikte çalışma, problem çözme gibi çalışmalar teşvik edilmemektedir. Öğrenci başarısının değerlendirilmesi ve not sistemiyle ilgili standartlar yoktur. Değerlendirmeler, ezberlenen bilgiyi aktarmaya dayalı, yazılı ve sözlü sınavlar yoluyla yapılmakta, sadece bilgi düzeyinde davranışlar ölçülmeye çalışılmaktadır. Kısaca sınavlar, sorular ve öğrenci değerlendirme sistemleri eskimiş ve önemini kaybetmiştir.

Öğrencilerin, ders dışında okuma, düşünme, araştırma faaliyetlerine daha fazla zaman ayırması gerekmektedir. Öğrenciler, daha çok konuşmaları ve araştırma yapmaları gerekirken, haftada yaklaşık kırk saat ders dinlemektedirler. Hayatta başarılı olmak için nelerin gerekli olduğu değil, daha çok sınavlarda başarılı olabilmek ve diploma alabilmek için neyi öğrenmeleri gerektiği öğretilmektedir (Şişman ve Boobekova; 2004; Şişman, 2004, 2005).

Öğretmenlerin Hizmet İçinde Eğitimi

İnsan kaynağı, eğitimin en stratejik ve önemli unsurudur. Eğitim sisteminin diğer öğeleri olarak finansman, eğitim programı, bilgi ve teknoloji gibi kaynakların etkin kullanılması, eğitimde beklenen sonuçların üretilmesi, insan kaynaklarının niteliğiyle doğru orantılıdır. Kırgızistan'da gerek hizmet öncesi ve gerekse hizmet içinde öğretmen eğitimi programları, çağdaş gelişmelerin gerisindedir. Sovyetler Birliği döneminden kalma hizmet içi eğitim uygulamaları halen sürdürülmektedir. Sovyetler Birliğinde eğitimin temel amacı, ideolojik ve ekonomik olup temelde eğitim, planlı ekonominin işgücü ihtiyacını karşılamak içindir (Heyneman ve DeYung, 2004).

Öğretmenlerle ilgili mesleki bir organizasyon yoktur (Joldoshalieva, (2007). Nitelikli öğretmenler yetiştirilmemekte ve yetiştirilen öğretmen adayları da mesleği tercih etmemektedir. Öğretmen adaylarının yaklaşık üçte ikisi, meslekte çalışmamayı tercih etmektedir. Bunun yanında öğretmenler ek işler yapmaya çalışmaktadır. Mesleğin statüsü ve geliri oldukça düşük olup öğretmenler yoksulluk sınırının altında bir hayat standardına sahiptir. Bu durum, eğitimde rüşvetin meşru hale gelmesine neden olmaktadır.

Bilim ve teknolojiye çağdaş değişim ve gelişmelerin sonucu olarak, meslek sahiplerinin ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerilerde yenileşmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda bütün dünyada yetişkin eğitimi ve hayat boyu öğrenme konuları öne çıkmaktadır. Mesleki eğitimde çağcıl yenileşmelerin dikkate alınması bir zorunluluk olmaktadır. Bir mesleği sürdürenler için mesleki bazı yetersizlikleri gidermenin bir yolu, hizmet içinde eğitim ve yetiştirme programlarıdır. Bir kurumda ya da işletmede çalışan insan gücünün, mesleğe uyum, meslekte ilerleme ve gelişme, mesleki verimliliği artırmaya dönük her türlü eğitim faaliyeti, kısaca hizmet içi eğitim olarak adlandırılıp, bu tür eğitimler, genelde özel ve tüzel kişilere ait işyerlerinde, kamu kurumlarının eğitim tesislerinde verilir. Hizmet içi

eğitim, yapılan hizmetlerin gerektirdiği bilgi ve becerileri kazandırmanın yanı sıra, insan kaynağının kendisini geliştirme ve organizasyon içinde daha üst bir konuma yükseltme imkânı da sağlayan bir süreç olup bu tür eğitimler iş başında olduğu gibi organizasyon dışında farklı ortamlarda da yapılabilir.

Okullarda öğrenme ve öğretmenin etkili bir biçimde gerçekleşebilmesi, büyük ölçüde öğretmenlerin kendi alanlarında gerekli yeterliklere sahip olmalarına bağlıdır. Öğretmenlerin mesleğe başlamadan önce almış oldukları mesleğe hazırlayıcı eğitim, öğretmen olarak atanabilmek için yeterli olabilir. Ancak, öğretmenlik eğitimi süresince edinilmiş olan kimi bilgiler, kısa sürede eskiyip yetersiz hale gelebilir. Genelde bilim ve teknolojiye, özelde ise eğitim bilimi, eğitim teknolojisi, eğitim programları, öğretme-öğrenme süreçleri, öğrenme yöntem ve teknikleri, eğitim sisteminin yapısı ve işleyişi gibi eğitimle ilgili çeşitli alan ve konularda meydana gelen değişimler, öğretmenlerin de hizmet içinde sürekli eğitimini ve öğrenmesini zorunlu kılmaktadır (Şişman, 2006:225).

Kırgızistan'da Öğretmenlerin Hizmet İçinde Eğitimi

Bu çalışmada, Bişkek'te görev yapan öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyacı belirlenmeye çalışılmıştır. Kırgızistan'ın 1991 yılında bağımsızlığını kazanmasıyla birlikte, ülkede çeşitli alanlarda yenileşme hareketleri başlamıştır. Bu kapsamda eğitim alanında da bazı reformlar gerçekleştirilmeye çalışılmıştır (The Ministry of Education and Cultures of Kyrgyz Republic, 2001). Sovyetler Birliği sonrasında eğitimle ilgili yasalar yeniden hazırlanmış, okullar milli değerlere dayalı olarak yapılandırılmaya çalışılmıştır. Genç nesillere verilecek zorunlu eğitimin kapsamının, dünyadaki diğer ülkelerin eğitim sistemlerinin gerisinde kalmaması için çalışmalar başlatılmıştır (İbrayeva ve Diğerleri, 1996: 1).

Kırgızistan'da toplam öğretmen sayısı, 2006 verilerine göre 74.186'dır (KR Uluttuk Statistika Komitei, 2006: 61). Öğretmenler, genel olarak beş yıllık ya da dört yıllık lisans programları yoluyla yetiştirilmektedir. Üniversitelerde lisans eğitimi sırasında eğitimle ilgili dersleri alan öğrenciler, öğretmen olarak atanabilmektedir. Halen görev yapan öğretmenler arasında, üç yıllık ön lisans, öğretmen okulu ve lise mezunu olanlar da bulunmaktadır. Yaklaşık 74 000 öğretmen arasında yükseköğretim mezunu öğretmenlerin oranı %68 dolayındadır (Joldoshalieva, 2007).

Kırgızistan'da yüksek öğretim kurumları, üniversite, akademi, enstitü ve kolejlerden meydana gelmektedir (Alimbekov, 2001:14-15). Üniversitelere, tam ortaöğretimi ya da mesleki eğitimi bitirenler devam edebilmektedir. Üniversitede dört yıllık lisans eğitimini tamamlayanlar, bachelor's (lisans) derecesi ve 5-6 yılı tamamlayanlar, yüksek lisans (master) derecesini hak etmektedir. 5-6 yıl üniversite öğrenimi gören öğrenciler, doktora devam edebilmektedir (Rysalieva ve İbraeva, 1999: 53). Tam ortaöğretimi ya da mesleki eğitimi bitiren öğrenciler, yükseköğretime başvuru için devletin yaptığı bir sınava girmektedirler. Bu sınavda başarılı olanlar, üniversitelere giriş için müracaat edebilmektedir. Başvuranlar içinden en yüksektekine doğru ayrılan kontenjan kadar öğrenci alınmaktadır. Devlet sınavına giremeyenler ya da bu sınavda başarısız olanlar ise üniversitelerin yaptığı sınavlara girebilmektedirler.

Kırgızistan'da öğretmenlerin maaşı merkezi hükümet bütçesinden ödenmekte olup oldukça çok düşüktür. Buna bağlı olarak öğretmen motivasyonu ve morali oldukça düşüktür. Bu nedenle öğretmenlik, tercih edilen bir meslek olmaktan çıkmıştır.

Öğretmenliği bırakıp başka işlere yönelenler olmaktadır. Öğretmenler arasında yaş ortalaması, yaklaşık 40-50 yaş dolayındadır (The Ministry of Education and Cultures of Kyrgyz Republic, 2001). Bekboev (1994: 57), öğretmenlerin çoğunun, derslerde öğrencilere, onların hayatında kullanabilecekleri bilgileri öğretebilme yeteneğinin olmadığına dikkat çekmektedir.

Öğretmenlerin hizmet içi eğitimleri, Kırgızistan Eğitim Akademisi'ne bağlı olan Hizmet İçi Eğitim Enstitüsü tarafından yürütülmektedir. Sovyetler Birliği döneminden kalma hizmet içi eğitim uygulamaları hala sürdürülmektedir. Öğretmenlerin beş yılda bir hizmet içi eğitime alınması bir zorunluluktur (Joldoshalieva, 2007). Dönemler halinde öğretmenler bu merkeze çağrılarak hizmet içi eğitime alınmaktadır. Hizmet içi eğitim süresince yapılan masraflar (yol, barınma, yemek vb.) öğretmenlerin kendisine aittir. Öğretmenlerin ekonomik imkânlarının yetersiz olmasından dolayı, hizmet içi eğitim programlarına Bişkek dışından katılımın düşük olduğu dile getirilmektedir. Enstitülerde uygulanan hizmet içi eğitim programlarının, çağın gereklerine göre güncelleştirilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu eğitim alanları tespit edilerek programların hazırlanması yerinde olacaktır. Bu nedenle, bu araştırmada öncelikle öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu eğitim alanları belirlenmeye çalışılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın amacı, Bişkek'te görev öğretmenlerin öncelikli olarak ihtiyaç duydukları hizmet içi eğitim alanlarını belirlemektir. Bu amaçla, veri toplamak için bir anket hazırlanmıştır. Kırgızistan'da okul sayısı 2137 ve bu okullarda görev yapan öğretmen sayısı 74 186 olup araştırmanın yapıldığı Bişkek'te ise okul sayısı 123 ve öğretmen sayısı 5 939'dur (KR Uluttuk Statistika Komitei, 2006: 61). Bişkek'te bulunan okullar arasından tesadüfi yöntemle 15 okul, örneklem olarak seçilmiş ve bu okullardaki 304 öğretmene hazırlanan anket uygulanmıştır. Anketin ilk bölümünde öğretmenlerin branşı, kıdemi vb. kişisel bilgileri; ikinci bölümünde ise hizmet içi eğitim taleplerini belirlemeye yönelik 12 soru yer almaktadır. Sorular, şu konu başlıklarından oluşmaktadır:

1. Öğrenci gelişimi ve rehberlik
2. Öğretmelik alanıyla ilgili gelişmeler
3. Öğrenme-öğretme süreci ve ortamı
4. Öğrencilerle etkili iletişim kurma
5. Öğretimde materyal hazırlama ve kullanma
6. Yasalar, görev ve sorumluluklar
7. Eğitimde bilgisayar kullanımı
8. Yabancı dil öğrenme
9. Eğitimde ölçme ve değerlendirme
10. Sınıf yönetimi ve öğrenci disiplini
11. Demokratik bir sınıf ortamı hazırlama
12. Boş zaman faaliyetleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %90.1'i bayan, %9.9'u erkektir. Kırgızistan genelinde bayan öğretmen oranı, %90'ları bulmaktadır. Kıdem yılına göre araştırmaya katılan öğretmenlerin dağılımı şöyledir:

Kıdemi 1-7 yıl olanlar, %36.1

Kıdemi 8-14 yıl olanlar, %26.7

Kıdemi 15-21 yıl olanlar, %17.7

Kıdemi 22+ yıl olanlar, %19.5'tir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin branşlarına göre dağılımı ise şöyledir:

Tarih – Coğrafya, %14.8

Kırgızca %17.8

Yabancı dil %14.1

Doğa (Fen) Bilimleri %8.1

Matematik %12.6

Sınıf öğretmeni %14.8;

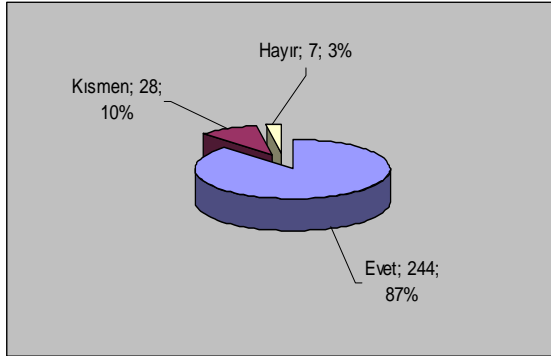
Diğer branşlar %17.8'dir.

Araştırmada elde edilen veriler, bilgisayara kaydedilmiş ve istatistiki çözümler için SPSS programından yararlanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, frekans (f) ve yüzdelik (%) oranlar hesaplanmıştır.

Bulgular

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik olarak bu araştırmadan elde edilen bulgular aşağıda özetlenmiştir.

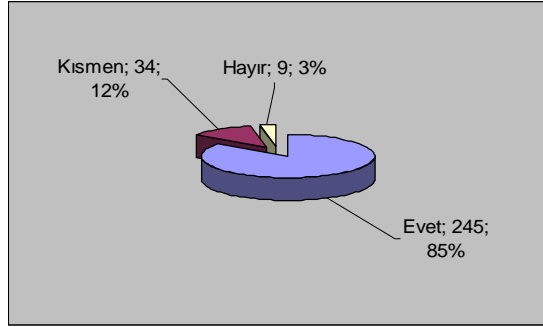
Öğrenci Gelişimi ve Rehberlik



Grafik 1. Öğretmenlerin, Öğrenci Gelişimi ve Öğrenciye Rehberlikle İlgili Hizmet İçi Eğitim Talepleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %87'si, “öğrenci gelişimi ve öğrenciye rehberlik” konusunda hizmet içi eğitim talep etmektedirler. Bu konuda hiç eğitim talebinde bulunmayanlar ise sadece %3 oranındadır. Bu konuda öğretmenlerin büyük ölçüde bir hizmet içi eğitim ihtiyacı olduğu söylenebilir.

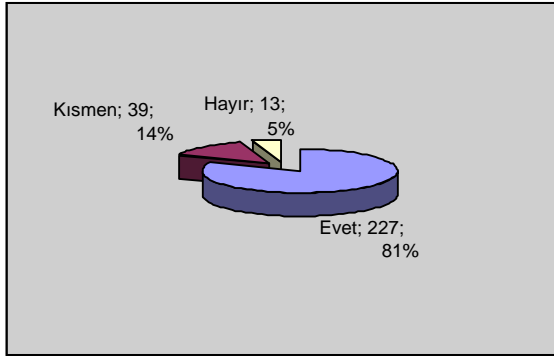
Öğretmelik Alanıyla İlgili Gelişmeler



Grafik 2. Öğretmenlerin Kendi Alanlarıyla İlgili Gelişmeler Konusunda Hizmet İçi Eğitim Talepleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %85'i, “kendi alanlarıyla ilgili gelişmeler” konusunda hizmet içi eğitim talep etmektedirler. Bu konuda hiç eğitim talebinde bulunmayan öğretmenlerin oranı ise, sadece %3 oranındadır. Öğretmenlere kendi dallarındaki çağcıl gelişmelerle ilgili hizmet içi eğitim programlarını düzenlemesi de bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır.

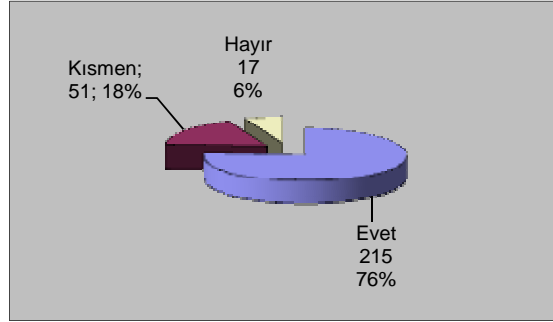
Öğrenme-Öğretme Süreci ve Ortamı



Grafik 3. Öğretmenlerin, Öğrenme-Öğretme Süreci (Ders Planı, Öğrenme Ortamı Düzenleme, Öğretim Strateji ve Teknikleri...) İle İlgili Hizmet İçi Eğitim Talepleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %81'i, öğrenme-öğretme süreci (ders planı, öğrenme ortamı düzenleme, öğretim strateji ve teknikleri...) konusunda hizmet içi eğitim talep etmektedirler. Bu konuda hiç eğitim ihtiyacı olmadığını belirten öğretmenlerin oranı ise sadece %5 olmuştur. Sonuçlardan da görüldüğü gibi, öğretmenlerin öğrenme-öğretme süreç ve ortamlarıyla ilgili de bir eğitim ihtiyacı bulunmaktadır.

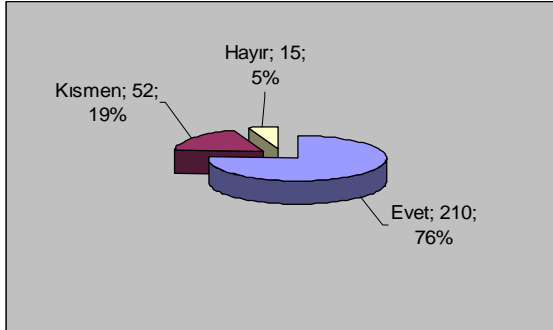
Öğrencilerle Etkili İletişim Kurma



Grafik 4. Öğretmenlerin, Öğrencilerle İyi İletişim Kurma Konusunda Hizmet İçi Eğitim Talepleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %76'sı, öğrencilerle iyi iletişim kurma konusunda hizmet içi eğitim talep etmektedirler. Bu konuda hiç eğitim talebinde bulunmayan öğretmenlerin oranı, sadece %6 oranında olmuştur.

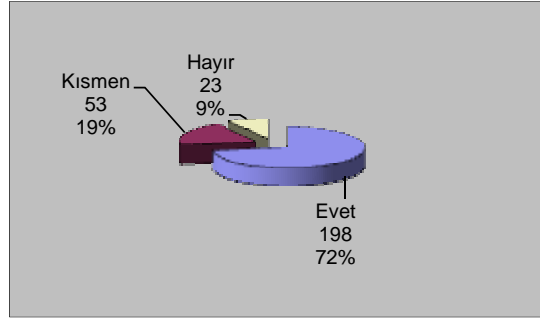
Öğretimde Materyal Hazırlama ve Kullanma



Grafik 5. Öğretmenlerin, Öğretim Materyalleri Hazırlama ve Kullanmayla İlgili Hizmet İçi Eğitim Talepleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %76'sı öğretim materyali hazırlama ve kullanma konusunda hizmet içi eğitim talep etmektedirler. Bu konuda hiç eğitim talebinde bulunmayanların oranı sadece %5 olmuştur. Öğretmenler için hizmet içi eğitim programı hazırlanırken öğretim materyali hazırlama ve kullanımına yer verilmesi yerinde olacaktır.

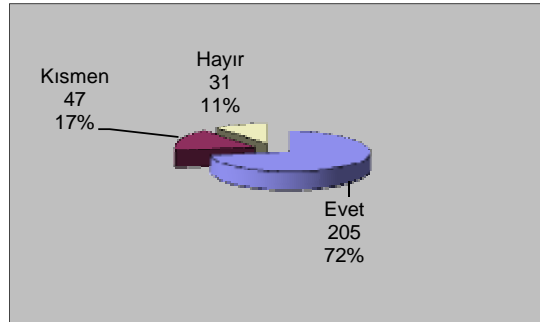
Yasalar, Görev ve Sorumluluklar



Grafik 6. Öğretmenlerin, Yasalar, Görev ve Sorumluluklarla İlgili Hizmet İçi Eğitim Talepleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %73'ü, “yasalar, görev ve sorumluluklar” konusunda hizmet içi eğitim talep etmektedirler. Bu konuda hiç eğitim talebinde bulunmayanların oranı sadece %8 olmuştur. Öğretmenlerin görev ve sorumluluklarını bilmesi, etkili bir öğretmenlik yapabilmek için gerekli olduğundan, hizmet içi eğitim programları hazırlanırken bu konuya da yer verilmesi yerinde olacaktır.

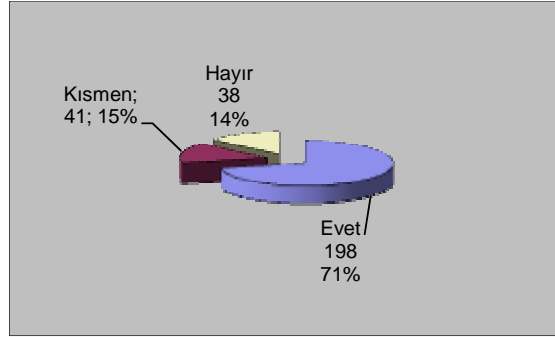
Eğitimde Bilgisayar Kullanımı



Grafik 7. Öğretmenlerin, Öğretimde Bilgisayar Kullanımıyla İlgili Hizmet İçi Eğitim Talepleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %72'si bilgisayar kullanımı konusunda hizmet içi eğitim talep etmektedirler. Bu konuda hiç eğitim talebinde bulunmayanların oranı sadece %11 olmuştur. Günümüzde eğitim öğretimde sıklıkla kullanılan bilgisayarların kullanımı konusunda öğretmenlerin yeterli seviyeye gelmesi oldukça önemlidir.

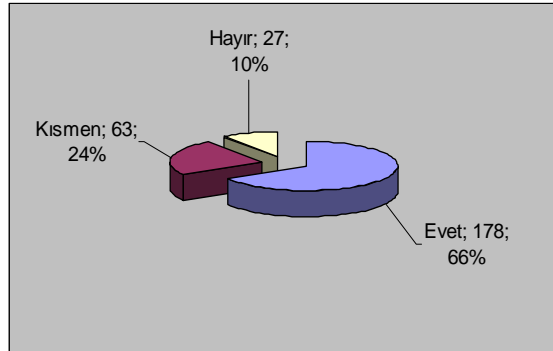
Yabancı Dil Öğrenme



Grafik 8. Öğretmenlerin, Yabancı Dil Öğrenme Konusunda Hizmet İçi Eğitim Talepleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %71'i yabancı bir dili öğrenme konusunda hizmet içi eğitim talep etmektedirler. Bu konuda hiç eğitim talebinde bulunmayanların oranı sadece %14 olmuştur. Yabancı dil bilmek, çoğu meslek gruplarında olduğu gibi öğretmenler için de gerekli ve önemli bir konudur.

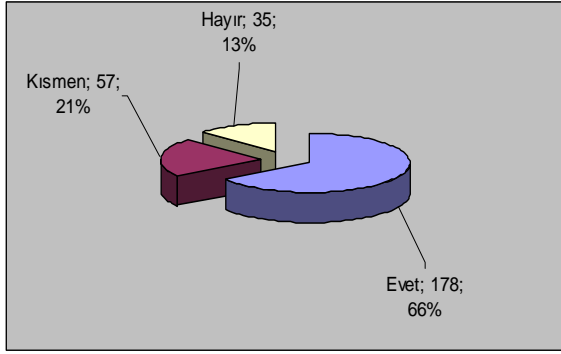
Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme



Grafik 9. Öğretmenlerin, Eğitimde Ölçme-Değerlendirme Yöntem ve Teknikleriyle İlgili Hizmet İçi Eğitim Talepleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %66'sı eğitimde ölçme-değerlendirme yöntem ve teknikleri konusunda hizmet içi eğitim talep etmektedirler. Bu konuda hiç eğitim talebinde bulunmayanların oranı %10'u geçmemiştir. Kırgızistan eğitim sistemi gereği olarak "jurnal" defterine öğrencilere günlük not verme sistemi kullanılmaktadır. Test tekniklerinin öğretmenlere öğretilmesi, oldukça yerinde olacaktır.

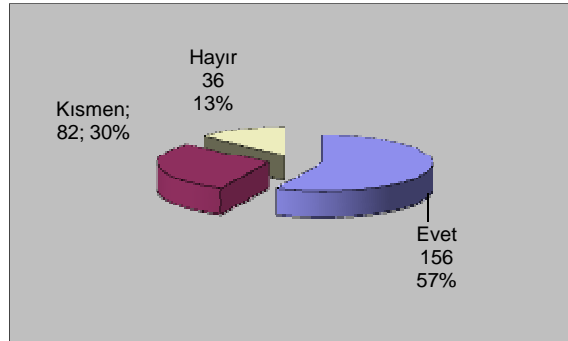
Sınıf Yönetimi ve Öğrenci Disiplini



Grafik 10. Öğretmenlerin, Sınıf Yönetimi ve Öğrenci Disipliniyle İlgili Hizmet İçi Eğitim Talepleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %66'sı "sınıf yönetimi ve öğrenci disiplini" konusunda hizmet içi eğitim talep etmektedirler. Bu konuda hiç eğitim talebinde bulunmayanların oranı %13 olmuştur. Bu konuda da seminer verilmesi önemli görülmektedir.

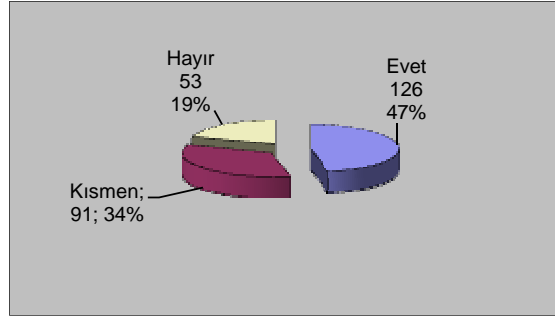
Demokratik Bir Sınıf Ortamı Hazırlama



Grafik 11. Öğretmenlerin, Demokratik Bir sınıf Ortamı Sağlayabilme Konusunda Hizmet İçi Eğitim Talepleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %57'si sınıfta demokratik ortam sağlanabilmesi konusunda hizmet içi eğitim talep etmektedirler. Bu konuda hiç eğitim talebinde bulunmayanların oranı sadece %13 olmuştur. Demokratik bir toplumda demokratik değerleri benimsemiş nesiller yetiştirmek için sınıflarda öğrencilere demokratik ortamlar sunmak önemli olduğundan öğretmenlerin bu konuda kendilerini yetiştirmeleri yerinde olacaktır.

Boş Zaman Faaliyetleri



Grafik 12. Öğretmenlerin, Boş Zaman Faaliyetleriyle İlgili Hizmet İçi Eğitim Talepleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %46'sı boş zaman faaliyetleri konusunda hizmet içi eğitim talep etmektedirler. Bu konuda hiç eğitim talebinde bulunmayanların oranı sadece %20 olmuştur. Öğretmenler boş zaman etkinlikleri konusunda hizmet içi talepleri düşük kalmıştır.

Sonuçlar ve Öneriler

Öğretmenler tarafından en yüksek oranda talep edilen hizmet içi eğitim alanları, “öğrenci gelişimi ve öğrenciye rehberlik” konusunda olmuştur. Bunu takip eden diğer iki konu ise “öğretmenlerin kendi alanıyla ilgili gelişmeleri” ve “öğrenme-öğretme süreci (ders planı, öğrenme ortamı düzenleme, öğretim strateji ve teknikleri...)” ile ilgili gelişmeleri öğrenme ihtiyacı olmuştur. Bu üç konu, öğretmenlerin 4/5’den fazlası tarafından ihtiyaç duyulan hizmet içi eğitim konuları olmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenler tarafından en fazla ihtiyaç duyulan diğer konular ise 3/4 ‘lük oranla “öğrenci ile iyi iletişim kurma” ve “öğretim materyali hazırlama ve kullanma” konusudur. Bunları yine yaklaşık aynı oranla, “yasalar, görev ve sorumluluklar”, “bilgisayar kullanımı” ve “yabancı dil öğrenme” konuları izlemiştir.

“Eğitimde ölçme-değerlendirme yöntem ve teknikleri” ve “sınıf yönetimi ve öğrenci disiplini” konuları, öğretmenlerin 1/3 biri tarafından ihtiyaç duyulan hizmet içi eğitim konuları olmuştur.

En az ihtiyaç duyulan hizmet içi konuları ise öğretmenlerin yarısından fazlası tarafından talep edilen “sınıfta demokratik ortam sağlanabilme” ve öğretmenlerin yarısından azı tarafından talep edilen, “boş zaman faaliyetleri” konuları olmuştur.

Öğretmenlerin öncelikli olarak ihtiyaç duydukları hizmet içi eğitim konularının tespit edilmesi, daha etkili hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesine katkı sağlayacaktır. Kırgızistan eğitim bütçesinin sınırlı ve öğretmenlerin ekonomik durumlarının zayıf olduğu düşünüldüğünde, etkili hizmet içi eğitim programlarının hazırlanmasının önemi daha da artmaktadır. Yukarıdaki sonuçlardan yola çıkarak şu öneriler getirilebilir:

- Konuyla ilgili çalışmaların sonuçlarına dayalı olarak, Kırgızistan’da eğitim sisteminin, organizasyon ve yönetim, insan kaynakları, finansman, alt yapı, eğitim programları, öğretim yöntemleri, bilgi ve teknoloji boyutlarında geliştirilmesi ve iyileştirilmesi gerekmektedir.
- Öğretmen yetiştirmeye dönük programların ve hizmet içi eğitim programlarının kapsamı, yeniden yapılandırılmalıdır.
- Hizmet içi eğitim programlarına katılımı teşvik etmek için özendirici tedbirler (kıdem veya maaş yükselmesi, takdir ve teşekkür belgesi vb. ödüller) alınmalıdır.
- Hizmet içi eğitim programlarına katılan öğretmenlerin zorunlu masrafları, Bakanlık ve eğitim başkanlığı tarafından karşılanmalıdır.
- Yıllık hizmet içi eğitim planı yapılmalı, eğitim programları, en az altı ay önceden okullara bildirilmeli; yayınlar zamanında dağıtılmalı ve öğretmenlerin talep ettikleri hizmet içi eğitim alanlarını kendilerinin seçmelerine fırsat verilmelidir.
- Hizmet içi eğitimin kalitesini yükseltmek için hizmet içi eğitim merkezleri, yeni teknolojilerle donatmalı; kursların kalitesi yükseltilmelidir.
- Öğretmen niteliğini yükseltmek için İnternette ve uzaktan eğitimden yararlanmalıdır.

Kaynaklar

Alimbekov, A. (2001). Kırgız Cumhuriyeti ve Eğitim Sistemi Hakkında Genel Bilgi, *Türk Yurdu*, 21 (171), 13-15.

Asian Development Bank (2003). Technical Assistance for the ADB-OSI Central Asia Education Cooperation Network. East and Central Asia Regional Department. (<http://www.adb.org/>).

Bekboev, B. İ. (1994). Nauçniye Osnovı Razrabotki İ Obuçeniya Reşeniya Zadaç v Sisteme Neprerıvnoğo Matematiçeskogo Obrazovaniya (Kesintisiz Eğitimde Matematik Öğretiminin Bilimsel Temelleri), Bişkek: Rabota Vıpolnena V Kırgızskom İnstitute Obrazovaniya.

Canadian Human Right Foundation (2005). Human Rights Education for Teachers in Central Asia. Training Manuals from Kazakhstan, Kyrgyzstan and Uzbekistan. Montreal, Workshop Manual. (<http://www.chrf.ca>).

Heyneman, S. P. and A. T. DeYung (2004). *The Challenge of Education in Central Asia*, Information Age Publishing, Greenwich, Connecticut.

Iveta, S. ve Diğerleri (2007). Education and the Crisis of Social Cohesion in Azerbaijan and Central Asia. *Comparative Education Review*, Vol. 51, Nu, 2: 159-180.

İbrayeva, N., Toktomametov, A., Mambetova, Z. (1996). Başlangıç Bilim Berüünün Mamlkettik Standardı (İlkokul Devlet Eğitim Standardı), Bişkek: Çınar.

Joldoshalieva, R. (2007). Continuing teacher professional development in post-Soviet Kyrgyzstan. *Journal of In-service Education*, Volume 33, Number 3, September, pp. 287-300(14).

Kyrgyz Uluttuk Statistika Komitei (2006). Kırgız Respublikasındaki Bilim Berüü Cana İlim (Kırgız Cumhuriyetinde Eğitim ve Bilim), Bişkek: Kırgız Respublikası Uluttuk Statistika Komitei.

Open Society Institute (2002). Education Development in Kyrgyzstan, Tajikistan and Uzbekistan: Challenges and Ways Forward, (<http://www.soros.org/>).

Rysalieva, S. DJ. & İbraeva, G. (1999). Educational Financing and Budgeting in Kyrgyzstan (working document), Paris: UNESCO. International Institute for Educational Planning. (<http://www.unesco.org/iiep/>).

Silova, I. M. , S. Johnson, and S. P. Heyneman. (2007). Education and the Crisis of Social Cohesion in Azerbaijan and Central Asia. *Comparative Education Review*, Vol. 51, Nu. 2. February.

Şişman, M. (2006). *Eğitim Bilimine Giriş*, Ankara: PegemA Yayıncılık.

Şişman, M. (2004). Yükseköğretimde Yeni Arayışlar Işığında Bologna Süreci ve Öğretmen Yetiştirme. *Bologna Sürecinde Öğretmen Yetiştirme Paneli*, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, 6 Mayıs 2004, Bişkek.

Şişman, M. ve K. Boobekova (2004). Bolonya Protesinde Kırgızstandağı Cogorku Okuu Caylardın Keleceği. (İşenali Arabaeva Kırgız Devlet Pedagoji Üniversitesi Avrupa Uygarlıkları Enstitüsü tarafından düzenlenen “Dünya Eğitim Alanında Mobil Entegrasyon Konusunda Kırgız Cumhuriyeti Yüksek Öğretim Alanındaki Yeni Gelişmeler” Konferansı) 23 Aralık, Bişkek.

Şişman, M. (2005). Mugalimderdi Dayardoodo Standarttar Cana Akreditatsiya, (*Orta ve Yüksek Öğretimde Eğitim ve Öğretim Teknolojilerinin İçeriğinin Çağdaştırılması Konferansı. III. Ulusal Bilimsel Uygulamalı Konferans Materyalleri*, Issık Göl Üniversitesi, No:14, ss. 30-35.

The Ministry of Education and Cultures (2001). *The report on development of education*

In the period 1991-2001, Bişkek: The Ministry of Education and Cultures of the Kyrgyz Republic, <http://www.ibe.unesco.org/International/ICE/natrap/Kyrgyzstan.pdf>.

UNESCO (2005). Regional Overview: Central and Eastern Europe and Central Asia. (<http://portal.unesco.org/>).